

PWYLLGOR CRAFFU CYMUNEDAU

Cofnodion cyfarfod o'r Pwyllgor Craffu Cymunedau a gynhaliwyd yn
**SIAMBR Y CYNGOR, NEUADD Y SIR, RHUTHUN A THRWY GYNHADLEDD
FIDEO.**, Dydd Iau, 9 Mawrth 2023 am 10.00 am.

YN BRESENNOL

Y Cynghorwyr: Karen Edwards (Is-Gadeirydd), Pauline Edwards, James Elson, Jon Harland, Alan James, Brian Jones, Delyth Jones, Merfyn Parry, Cheryl Williams a Huw Williams (Cadeirydd).

Arsylwyr- Y Cynghorwyr Jeanette Chamberlain-Jones, Bobby Feeley, Huw Hilditch-Roberts, Gareth Sandilands ac Andrea Tomlin.

HEFYD YN BRESENNOL

Swyddogion: Cyfarwyddwr Corfforaethol: Yr Amgylchedd a'r Economi (TW), Pennaeth Cynllunio, Gwarchod y Cyhoedd a Gwasanaethau Cefn Gwlad (EJ), Rheolwr Gwarchod y Cyhoedd, Adfywio a Datblygu Economaidd (GR), Rheolwr Busnes Gwarchod y Cyhoedd (GO), Uwch Swyddog Cefn Gwlad (DS), Swyddog Maes Rhostiroedd (GB), Rheolwr Prosiect Cynllunio Strategol (LR) a Rheolwr Dros Dro Ailgylchu Gwastraff (JL), Cydlynwyr Craffu (RE a KE), Uwch Weinyddwr Pwyllgorau (KJ) a Gweinyddwr Pwyllgorau (NH).

Cynrychiolydd Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru- Tim Owen
Cynrychiolydd Cyfoeth Naturiol Cymru- Rhys Ellis

1 YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriadau am absenoldeb gan y Cynghorydd Win Mullen-James, Aelod Arweiniol Datblygu Lleol a Chynllunio a'r Cynghorydd Barry Mellor, Aelod Arweiniol yr Amgylchedd a Chludiant. Gwahodwyd y ddau i fynychu'r cyfarfod i gyflwyno eitemau o'u portffolios. Fodd bynnag, nid oeddent yn gallu mynychu oherwydd eu bod wedi ymrwymo i gyfarfodydd eraill a drefnwyd ymlaen llaw.

2 DATGAN CYSYLLTIADAU

Eitem 6, 'Adroddiad Cynnydd ar Brosiect Rhostiroedd Sir Ddinbych': Datganodd y Cynghorydd Merfyn Parry gysylltiad personol yn yr eitem hon, fel 'porwr a enwir' ym Moel y Parc. Cadarnhaodd nad oedd yn arfer yr hawliau pori hynny neu'n cael unrhyw fudd ariannol ohonynt.

Datganodd y Cynghorydd Huw Williams (Cadeirydd) gysylltiad personol sy'n rhagfarnu yn yr eitem hon, fel perchennog praidd a oedd yn pori ar Moel Famau. Ar sail hynny, dywedodd y byddai'n gadael y cyfarfod ar gyfer y drafodaeth ar yr eitem hon ac y byddai'r Is-gadeirydd yn cyflawni'r dyletswyddau cadeirio yn ei absenoldeb.

Yn ystod eitem 6, datganodd y Cynghorydd Gareth Sandilands gysylltiad personol yn y drafodaeth yn rhinwedd ei swydd fel un o gynrychiolwyr Cyngor Sir Ddinbych ar Awdurdod Tân ac Achub Gogledd Cymru.

3 MATERION BRYD FEL Y CYTUNWYD GAN Y CADEIRYDD

Nid oedd unrhyw faterion bryd wedi eu codi gyda Chadeirydd y Pwyllgor cyn cychwyn.

4 COFNODION Y CYFARFOD DIWETHAF

Cyflwynwyd cofnodion cyfarfod y Pwyllgor Craffu Cymunedau a gynhaliwyd ar 19 Ionawr 2023.

Felly:

Penderfynodd y Pwyllgor: y dylid derbyn a chymeradwyo cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 19 Ionawr 2023 fel cofnod gwir a chywir o'r gweithrediadau.

Materion yn codi:

Mewn ymateb i gwestiwn, cadarnhaodd y Cydlynnydd Craffu fod Grŵp Cadeiryddion ac Is-Gadeiryddion Craffu (GCIGC) wedi cymeradwyo cais ar gyfer darparu adroddiad dilynol ar 'Ymgysylltu â Fforwm Gofal Cymru a Darparwyr Gofal yn Sir Ddinbych' mewn perthynas â darpariaeth gofal cymdeithasol a phennu ffioedd i'r Pwyllgor yn ddiweddarach yn 2023. Disgwylir i'r adroddiad gael ei gyflwyno i'r Pwyllgor yn ei gyfarfod ym mis Medi 2023.

5 CAM-DRIN CŴN

Cyflwynodd Glesni Owen, Rheolwr Busnes Gwarchod y Cyhoedd, adroddiad (a ddosbarthwyd ymlaen llaw) i'r Pwyllgor.

Roedd yr adroddiad yn edrych ar faint o gŵn gafodd eu gwerthu'n gyfreithlon ac anghyfreithlon yn Sir Ddinbych (yn benodol yn ystod pandemig COVID-19)- gan gynnwys nifer y cwynion a dderbyniwyd, nifer y cwynion a ddaeth i law, a archwiliwyd ac a gadarnhawyd a sut mae gwahanol asiantaethau yn cydweithio i fynd i'r afael ag unrhyw broblemau a riportiwyd.

Mae Rheoliadau Lles Anifeiliaid (Bridio Cŵn) (Cymru) 2014 yn disodli Deddf Bridio Cŵn 1973 yng Nghymru ac yn darparu trwydded gan Awdurdodau Lleol (ALI) i unigolion sydd yn rhan o fridio cŵn. Cyflwynodd y rheoliadau newydd feini prawf llymach i sefydliadau bridio a sefydlwyd bod cymhareb gofalwr a chi yn gorfod bod o leiaf un aelod o staff llawn amser i 20 o gŵn oedd yn oedolion. Y rheoliadau oedd y cyntaf o'r fath yn y DU, ac er bod gan nifer o sefydliadau ac elusennau lles wahanol safbwyntiau ar gynnwys y rheoliadau, roeddynt yn cael eu croesawu'n eang. Ers cyflwyno'r rheoliadau, mae pryderon parhaus ynghylch y safonau mewn rhai eiddo trwyddedig yng Nghymru, a'r adnoddau ac arbenigedd sydd ar gael o fewn Awdurdodau Lleol i fynd i'r afael â'r problemau hyn.

Ym mis Medi 2021, daeth Rheoliadau Lles Anifeiliaid (Trwyddedu Gweithgareddau sy'n Ymwneud ag Anifeiliaid) (Cymru) 2021 i rym. Newidiodd y Rheoliadau hyn y trefniadau trwyddedu ar gyfer gwerthu anifeiliaid fel anifeiliaid anwes yng Nghymru, a oedd yn cynnwys gwaharddiad ar werthiant trydydd parti masnachol o gŵn a chathod bach. Roedd gwneud y gorau o safonau lles ar draws Cymru yn flaenoriaeth a bwriad y Rheoliadau newydd oedd hyrwyddo bridio cyfrifol a sicrhau bod cŵn a chathod bach yn cael eu bridio mewn amodau addas.

Ar hyn o bryd, roedd 13 bridwr cŵn trwyddedig yn Sir Ddinbych. Roedd trwyddedau'n cael eu hadolygu'n flynyddol, gan gynnwys ymweliad gan Swyddog Lles Anifeiliaid a chyswllt rheolaidd â milfeddyg annibynnol.

Amlygwyd, er bod nifer o'r cwynion a dderbyniwyd yn Sir Ddinbych yn ymwneud â honiadau o fridio anghyfreithlon/didrwydded, bod angen mwy o gefnogaeth gan Lywodraeth Cymru (LIC) er mwyn galluogi Awdurdodau Lleol i ymchwilio i fridio cŵn yn anghyfreithlon. Roedd LIC wedi darparu cyllid i alluogi sefydlu Tîm Cenedlaethol o Swyddogion Lles Anifeiliaid er mwyn cefnogi awdurdodau lleol i ymchwilio i honiadau o fridio anghyfreithlon neu dorri amodau trwyddedu. Defnyddiodd Sir Ddinbych wasanaethau'r tîm cenedlaethol i'w helpu ag ymchwilio i'r nifer fechan o fridwyr didrwydded posibl yn y sir. Gwnaed y cais hwn am gefnogaeth gan fod adnoddau staffio'r Cyngor yn gyfyngedig ar gyfer ymgymryd â'r gwaith hwn.

Eglurodd y Rheolwr Busnes Gwarchod y Cyhoedd bod ail ran yr adroddiad yn edrych ar effaith y pandemig ar Gŵn Crwydr a'u heffaith ar Ganolfannau Achub Anifeiliaid. Cysylltwyd â dwy Ganolfan Achub Elusennol leol i gael clywed am eu profiadau ac effaith y pandemig ar eu Gwasanaethau. Ni chafwyd ymateb gan un elusen, ond cafwyd gwybodaeth ddefnyddiol gan North Clwyd Animal Rescue (NCAR). Roedd y wybodaeth a gafwyd gan NCAR a'n Gwasanaeth Warden Cŵn ein hunain yn dangos bod gostyngiad sylweddol mewn cŵn crwydr a chŵn yn cael eu trosglwyddo yn ystod y pandemig. Fodd bynnag, roedd hi'n amlwg bod y ffigyrau a ddarparwyd yn atodiad 2 (a ddosbarthwyd ymlaen llaw) bellach ar gynnydd i lefelau cyn y pandemig. Cadarnhaodd NCAR fod ganddynt dros 400 o gŵn ar restr aros yn disgwyl i gael eu trosglwyddo ac mai dyma'r nifer uchaf ers cyn y pandemig. Roedd tua 100 o gŵn ar y rhestr aros cyn y pandemig.

Diolchodd y Cadeirydd i'r Rheolwr Busnes Gwarchod y Cyhoedd am yr adroddiadau ac roedd yn croesawu cwestiynau gan Aelodau.

Gofynnodd Aelodau sut oedd yr Argyfwng Costau Byw wedi effeithio ar allu rhai preswylwyr i fwydo'u cŵn. Dywedodd y Rheolwr Busnes Gwarchod y Cyhoedd bod Banciau Bwyd yn aml yn darparu bwyd ci, ond roedd hyn yn ddibynnol ar gyfraniadau gan y cyhoedd. Roedd elusennau lleol megis NCAR yn cynnig cymorth mewn rhai achosion. Byddai'r elusen People's Dispensary for Sick Animals (PDSA) yn cynorthwyo â chostau triniaethau milfeddygol ac ati ar gyfer anifeiliaid, pe bai'r perchnogion yn profi caledi ariannol.

Cafwyd cwestiynau ynghylch sut y gallai'r cyhoedd roi gwybod am bryderon ynghylch achosion honedig o fridio cŵn yn anghyfreithlon. Dywedodd y Rheolwr Busnes Gwarchod y Cyhoedd wrth yr Aelodau y gallai'r cyhoedd fynd i wefan Cyngor Sir Ddinbych (CSDd) a bod gwybodaeth ynghylch rhoi gwybod am unrhyw

faterion ar gael yno. Fel arall, gallai'r cyhoedd gysylltu â Safonau Masnach, trwy Ganolfan Gwasanaethau i Gwsmeriaid y Cyngor, ac y byddai eu pryderon yn cael eu hymchwilio.

Cafwyd cwestiynau ynghylch y broses o Fridwyr Cŵn yn cael trwydded ac a oedd yna unrhyw asesiadau cyn bod yn berchen ar gi. Dywedodd y Rheolwr Busnes Gwarchod y Cyhoedd bod disgwyl i Fridwyr Cŵn gynnal eu gwiriadau eu hunain ynghylch addasrwydd prynwyr. Roedd gwybodaeth ar gael ar wefan y Cyngor ynghylch y camau y dylai darpar brynwyr cŵn eu dilyn cyn prynu ci. Roedd y gofyniad i unrhyw aelod o'r cyhoedd sy'n berchen ar gi gael trwydded wedi'i ddiddymu rai blynyddoedd yn ôl.

Gofynnwyd pa adnoddau oedd ar gael gan Gyngor Sir Ddinbych ar gyfer mynd i'r afael â Bridio Cŵn yn anghyfreithlon. Eglurodd y Pennaeth Cynllunio, Gwarchod y Cyhoedd a Gwasanaethau Cefn Gwlad bod tîm bach o 3 swyddog lles anifeiliaid. Yn ddiweddar, roedd y tîm wedi gwneud newidiadau er mwyn sicrhau eu bod mor hyblyg â phosibl ar gyfer ymateb i bryderon a dderbynnir yn gyflym.

Holodd yr Aelodau faint o amser a gymerir i ymchwilio i achos o fridio cŵn yn anghyfreithlon ar ôl i bryder gael ei godi. Dywedodd y Rheolwr Busnes Gwarchod y Cyhoedd ei bod hi'n anodd pennu amserlen ar gyfer hyn. Fel arfer, byddai'r tîm yn dechrau ymchwilio i'r pryder a godwyd mewn ychydig ddyddiau. Roedd pob achos yn unigryw ac mae'r amser sydd ei angen ar gyfer casglu tystiolaeth ddibynadwy ar gyfer symud yr achos yn ei flaen yn amrywio. Yn hynny o beth, roedd gwasanaethau'r Tîm Cenedlaethol o Swyddogion Trwyddedu Anifeiliaid yn hynod werthfawr, gan fod ganddynt wybodaeth werthfawr a'u bod yn gallu ymgymryd â gwaith ymchwilio i gefnogi gwaith yr awdurdod lleol wrth ymchwilio i achosion honedig o fridio yn anghyfreithlon.

Diolchodd y Cadeirydd i'r swyddogion am eu hadroddiad, am ateb cwestiynau'r aelodau a phwysleisiodd bwysigrwydd y gwaith a gwblhawyd ganddynt.

Felly:

Penderfynodd y Pwyllgor: yn amodol ar y sylwadau uchod –

- (i) dderbyn yr adroddiad a'r wybodaeth a ddarparwyd yn ystod y drafodaeth; a**
- (ii) chefnogi'r gwaith a wneir gan y Cyngor a'r gwaith a ddarperir mewn partneriaeth â sefydliadau ac asiantaethau eraill, er mwyn sicrhau hyfywedd masnachwyr sydd â thrwydded briodol i weithredu yn Sir Ddinbych, gan leihau dioddefaint i'r anifeiliaid.**

6 ADRODDIAD CYNNYDD AR BROSIECT RHOSTIROEDD SIR DDINBYCH

Cyflwynodd David Shiel, Swyddog Cefn Gwlad, yr adroddiad (a ddosbarthwyd ymlaen llaw) i'r Pwyllgor.

Roedd yr adroddiad yn monitro cynnydd yn erbyn amcanion Prosiect Rhostiroedd Sir Ddinbych a sefydlwyd fel un o argymhellion Adolygiad Tân Mynydd Llandysilio yn 2019.

Roeddent yn feysydd allweddol o weithgaredd a gafodd eu cwmpasu yn y 2 flynedd ddiwethaf. Bu'r Bartneriaeth bresennol â Chyfoeth Naturiol Cymru (CNC) yn hynod effeithiol o ran rhannu gwybodaeth gydweithredol. Roedd disgwyl i Bartneriaeth CNC ddod i ben ym mis Awst 2023 ac roedd trafodaethau ar y gweill i geisio ymestyn y Bartneriaeth.

Defnyddiwyd sawl dull i alluogi adfer difrod y tân ar y mynydd a rhoddwyd y manylion canlynol:-

- Defnyddiwyd Grug i amddiffyn y pridd rhag cael ei erydu gan yr elfennau a microhinsawdd ar gyfer cytrefu hadau grug yn naturiol. Plannwyd cymysgedd hadau gwair ucheldir hefyd o dan docion grug er mwyn sefydlogi'r pridd ac fel cnwd meithrin ar gyfer planhigion rhostir sy'n cytrefu'n naturiol.
- Roedd arolygon ar y lleiniau'n dangos cryn lwyddiant wrth osod y cymysgedd hadau gwair lle'r oedd y tocion grug wedi'u gwasgaru'n denau. Canfuwyd bod tomwellt grug trwchus yn atal hadau gwair rhag egino ac aildyfu'n naturiol.
- Ym mis Hydref 2021, cafodd ardal 5 hectar o Moel y Faen, a effeithiwyd fwyaf gan y tanau gwyllt, ei hadu gyda chymysgedd o hadau gwair ucheldir. Gan weithio â Chontractwr Arbenigol, Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru a Severn Trent Water, cafodd dros 100,000 litr o ddŵr ei bwmpio i gopa Moel y Faen, lle cafodd y slyri hadau hydro eu cymysgu a'u gwasgaru.
- Cafodd 5 hectar arall o rostir hygyrch ar Moel y Faen a Moel y Gamelin eu hadu fel arfer, gan ddefnyddio Tractor Alpaidd arbenigol.
- Roedd colli pridd yn broblem a byddai'n cymryd llawer o flynyddoedd i'w adfer.
- Yn ystod y prosiect, canolbwyntiwyd yn bennaf ar ymgysylltu â'r gymuned ffermio, dysgu am faterion a rhwystrau o ran rheoli'r rhostir a chwilio am dulliau o ddatrys eu hanghenion. Roedd y Swyddog Maes Rhostiroedd wedi datblygu perthnasoedd gwaith da gyda phorwyr a thirfeddianwyr. Roedd perthynas waith gadarn hefyd â Gwasanaeth Tân ac Achub Gogledd Cymru, lle cynhaliwyd diwrnodau hyfforddiant ar y cyd a rhoddwyd cyfleoedd i'r Gwasanaeth dreialu offer a dulliau newydd o ymdrin â thanau gwyllt.
- Yn sgil y Prosiect, cafodd tua 140 hectar o Rostir ei reoli ar draws safleoedd yn Sir Ddinbych, yn cynnwys Mwynglawdd a Mynyddoedd Rhiwabon/Llandysilio, Rhostir Llandegla a safleoedd ar Fryniau Clwyd (Parc Gwledig Moel Famau).
- Bu i'r prosiect hefyd alluogi creu fideos a chyfathrebiadau gwybodaeth gyhoeddus amlasiantaethol i'w lansio a'u rhannu'n genedlaethol trwy gyfryngau amrywiol.

Diolchodd y Cadeirydd i'r Swyddog Cefn Gwlad am ei adroddiad manwl a chroesawodd gwestiynau gan Aelodau'r Pwyllgor.

Roedd y Cynghorydd Merfyn Parry yn croesawu'r adroddiad a'r gwersi a ddysgwyd o'r gorffennol, yn ôl pob golwg. Fodd bynnag, roedd yn cwestiynu nad oedd unrhyw sôn am ymgysylltu ag Aelodau lleol ynghylch yr hyn oedd yn digwydd yn yr ardal leol. Yr Aelodau sy'n adnabod eu wardiau orau, felly gallent hwythau gynnig gwybodaeth werthfawr i'r Tîm. Roedd y Swyddog Cefn Gwlad yn croesawu'r ymgysylltiad hwn a dywedodd, er bod y Bwrdd Partneriaeth yn Fwrdd gweithredol, y byddai'n ystyried rhannu'r wybodaeth ddiweddaraf â Grwpiau Ardal leol yr Aelodau fel y bo'n briodol.

Holodd y Cynghorydd Jon Harland pam nad oedd llawer o sôn am blannu coed yn yr adroddiad. Eglurodd y Swyddog Cefn Gwlad fod y rhain yn Safleoedd o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig dynodedig a'u bod felly'n destun rheoliadau cadwraeth llym, gan eu bod yn ardaloedd o ddiddordeb ecolegol a gydnabyddir yn genedlaethol ac yn rhyngwladol. Er, o bosib miloedd o flynyddoedd yn ôl, bod modd plannu coed ar y gweundiroedd a'r rhostiroedd hyn, nid coed oedd y prif gynefin ar y rhostiroedd a chafodd rhai coed eu tynnu, gan fod posib iddynt achosi tannau gwyllt trwy gynyddu'r llwyth tanwydd. Roedd gweundiroedd a rhostiroedd, oherwydd eu natur, yn hynod werthfawr o ran brwydro yn erbyn effeithiau newid hinsawdd, gan eu bod nhw'n ddefnyddiol iawn at ddibenion storio carbon.

Mynegodd yr Aelodau bryderon fod disgwyl i'r bartneriaeth bresennol â CNC ddod i ben ym mis Awst 2023, ac a oedd cynllun yn ei le pe na bai'r Bartneriaeth yn cael ei hystyngiadau ac na fyddai cyllid yn cael ei sicrhau ar gyfer parhad swydd y Swyddog Maes Rhostiroedd. Dywedodd y Swyddog Cefn Gwlad eu bod wedi ymgynghori â CNC a'u bod yn hynod gefnogol ar hyn o bryd gyda pharhau â'r Prosiect a'r Bartneriaeth.

Diolchodd y Pennaeth Cynllunio, Gwarchod y Cyhoedd a Gwasanaethau Cefn Gwlad i'r Aelodau am eu hadborth a rhoddodd sicrwydd i'r Pwyllgor y byddent yn derbyn y wybodaeth ddiweddaraf ynghylch datblygiadau yn y dyfodol.

Diolchodd y Cadeirydd i'r swyddogion am yr adroddiad a'u gwaith caled parhaus â'r Prosiect.

Cafwyd trafodaeth ar fanteision ac anfanteision plannu coed ar weundiroedd a rhostiroedd er mwyn mynd i'r afael â heriau newid hinsawdd, gan gynnwys y rhwystrau ffisegol a chyfreithiol o ymgymryd ag arferion o'r fath, y potensial sylweddol iddynt arwain at ddifflaniad ecosystem unigryw, sefydledig, yn ogystal â risg uwch o ddinistr sylweddol a achosir gan dannau gwyllt.

Ar ddiwedd y drafodaeth, cafodd yr argymhellion canlynol eu cynnig a'u heilio:

- (i) cymeradwyo'r cynnydd a wnaed hyd yma o ran cyflawni Prosiect Rhostiroedd Sir Ddinbych a chefnogi'r ymdrechion sydd ar y gweill i ehangu'r bartneriaeth bresennol â Chyfoeth Naturiol Cymru;

- (ii) gofyn i swyddogion y Bwrdd Partneriaeth Rhostiroedd rannu'r wybodaeth ddiweddaraf â chynghorwyr lleol yn rheolaidd ynghylch unrhyw waith gweithredol neu benderfyniadau gan y Bwrdd, sy'n effeithio ar eu ward etholiadol; ac
- (iii) archwilio cyfleoedd i blannu coed ar rostiroedd yn Sir Ddinbych.

Wedi pleidlais ar bob un o'r uchod, cafodd argymhellion (i) ac (ii) eu cymeradwyo'n unfrydol. Ni chymeradwywyd argymhelliad (iii) oherwydd mwyafrif o 7 pleidlais i 2.

Felly:

Penderfynodd y Pwyllgor: yn amodol ar y sylwadau uchod –

- (i) ***gymeradwyo'r cynnydd a wnaed hyd yma o ran cyflawni Prosiect Rhostiroedd Sir Ddinbych a chefnogi'r ymdrechion sydd ar y gweill i ehangu'r bartneriaeth bresennol â Chyfoeth Naturiol Cymru;***
- (ii) ***gofyn i swyddogion y Bwrdd Partneriaeth Rhostiroedd rannu'r wybodaeth ddiweddaraf â chynghorwyr lleol yn rheolaidd ynghylch unrhyw waith gweithredol neu benderfyniadau gan y Bwrdd, sy'n effeithio ar eu ward etholiadol.***

7 Y WYBODAETH DDIWEDDARAF AM BROSIECT AILFODELU'R GWASANAETH GWASTRAFF

Cyn i'r drafodaeth ar yr eitem hon ddechrau, dywedodd y Cyfarwyddwr Corfforaethol: Yr Amgylchedd a'r Economi wrth y Pwyllgor bod cyflwyno'r gwasanaeth newydd yn cyd-fynd â model gwasanaeth glasbrint Llywodraeth Cymru (LIC). Dywedodd hefyd nad oedd y depo newydd sy'n cael ei adeiladu, lle byddai'r model Gwasanaeth newydd yn cael ei weithredu, yn rhan o'r adroddiad sy'n cael ei drafod yn y cyfarfod presennol. Roedd disgwyl i adroddiad ar y depo gael ei gyflwyno i'r Cabinet yn ddiweddarach y mis hwnnw, gydag adroddiad yn cael ei gynig i'r pwyllgor Craffu yn ddiweddarach yn y flwyddyn.

Amlinellodd y Rheolwr Prosiect Cynllunio Strategol fanylion yr adroddiad Cyflwyno Gwasanaeth Gwastraff Newydd (a ddosbarthwyd ymlaen llaw) i'r Pwyllgor.

Byddai'r model 'Didoli ar Ymyl y Palmant' i gasglu gwastraff y cartref i'w ailgylchu yn dechrau ym mis Mawrth 2024. Byddai casgliadau ailgylchu'n newid o fod yn wasanaeth bob pythefnos i wasanaeth wythnosol. Byddai hyn yn rhoi mwy o gapasiti i aelwydydd ailgylchu. Byddai preswylwyr yn derbyn uned bocs troli newydd a sach ychwanegol ar gyfer cardbord. Roedd yr uned bocs troli'n galluogi i wastraff ailgylchadwy'r cartref – fel gwydr, plastig, tuniau/caniau, papur a chardbord – gael ei gasglu wedi ei ddidoli.

Byddai'r newid ar gyfer gwastraff gweddilliol yn digwydd ddechrau haf 2024, yn dilyn cyflwyno'r system ddidoli ar ymyl y palmant. Byddai hyn yn galluogi preswylwyr i ddod yn gyfarwydd â'r system ailgylchu newydd ac i ddangos yr effaith o ran lleihau'r gwastraff gweddilliol. Byddai casglu gwastraff gweddilliol yn newid o gasgliad bob pythefnos i gasgliad bob 4 wythnos. Byddai cartrefi'n derbyn

biniau mwy ar gyfer gwastraff gweddilliol i gynyddu capasiti 33.3%, o 180 litr i 240 litr.

Aeth y Rheolwr Prosiect Cynllunio Strategol yn ei flaen i egluro'r broses o gyflwyno'r Gwasanaeth Casglu Gwastraff newydd. Byddai'r broses yn cael ei chefnogi gan ymarferion cyfathrebu ac ymgysylltu cadarn â phreswylwyr y sir.

Byddai tua 45,000 o aelwydydd angen uned bocs troli newydd yn barod ar gyfer y newid i 'ddidoli ar ymyl y palmant' ym mis Mawrth 2024. Byddant yn dechrau cael eu danfon i aelwydydd ym mis Tachwedd 2023, a disgwylir cwblhau'r gwaith ddiwedd mis Chwefror 2024. Byddent yn cael eu danfon rhwng dydd Llun a dydd Gwener, a byddai 800 ohonynt yn cael eu danfon bob dydd ar gyfartaledd. Pwysleisiwyd bod y gwaith o osod yr unedau ymyl y palmant newydd at ei gilydd a'u danfon yn waith sylweddol sy'n gofyn am adnoddau sylweddol. Byddai angen mwy o weithwyr ar y gwasanaeth newydd i ymgymryd â'r rowndiau newydd. Byddai'r gweithwyr newydd hyn yn cael eu cyflwyno yn raddol o fis Medi 2023 mewn cyfrannau, i gynorthwyo'r gweithgareddau cyflwyno fel gosod y bocsys troli at ei gilydd a danfon cynwysyddion newydd. Cyfeiriwyd yr Aelodau at gynllun o'r gwaith cyflwyno, a ddosbarthwyd ymlaen llaw, yn Atodiad 1. Byddai'r aelodau a phreswylwyr yn derbyn mwy o ohebiaeth ynglŷn â'r gwaith cyflwyno i ardaloedd o ddiwedd haf 2023.

Byddai casgliadau gwastraff bwyd a gardd yn aros yr un fath. Byddai gwastraff bwyd yn cael ei gasglu bob wythnos a gwastraff gardd bob pythefnos o hyd. Byddai'r gwasanaeth ailgylchu newydd yn cynnwys gwasanaeth casglu tecstilau estynedig a byddai casgliadau newydd yn cael eu cyflwyno ar gyfer eitemau trydanol bach a batris. Byddai casgliad Cynnyrch Hylendid Amsugol newydd yn cael ei gyflwyno ym mis Medi 2023. Gan ei fod yn wasanaeth newydd, mynegwyd bod y galw'n dra anhysbys, ond amcangyfrifwyd y byddai tua 8% o breswylwyr yn debygol o gofrestru ar gyfer y gwasanaeth. Byddai'r gwasanaeth hwn am ddim, ond byddai angen i breswylwyr gofrestru ar gyfer y gwasanaeth.

Dywedodd y Rheolwr Prosiect Cynllunio Strategol fod y Tîm Cyfathrebu'n cefnogi'r gwaith o gyflwyno'r System Ailgylchu newydd, a'u bod yn cydweithio'n agos, i sicrhau bod preswylwyr yn derbyn y wybodaeth ddiweddaraf am y system newydd yn rheolaidd, er mwyn sicrhau ei bod yn cael ei chyflwyno mor effeithlon â phosibl.

Diolchodd y Cadeirydd i'r Rheolwr Prosiect Cynllunio Strategol am ei hadroddiad a chrosawyd cwestiynau gan yr Aelodau.

Cafwyd trafodaeth bellach ymysg yr Aelodau a chodwyd y materion canlynol:-

- Oherwydd maint y newid i'r system ailgylchu yn y Sir, byddai'n fanteisiol pe bai'r Tîm yn mynychu cyfarfodydd Cynghorau Dinas, Tref a Chymuned i egluro sut mae'r unedau troli newydd yn gweithio.
- Roedd nifer sylweddol o breswylwyr ar gasgliadau bagiau bin du yn unig o hyd a gofynnwyd cwestiynau ynghylch a fyddai modd iddynt ddefnyddio'r unedau troli newydd.
- Amlygwyd y byddai angen cyfathrebu mwy manwl â phreswylwyr, gallai hyn gynnwys addysg mewn ysgolion.

- Codwyd pryderon ynghylch y cyfnod o amser y byddai'n ei gymryd i gyrraedd targed Llywodraeth Cymru, i ailgylchu 70% o wastraff y cartref.
- Roedd yr adroddiad yn cyfeirio at gyflwyno cerbydau Trydan ar gasgliadau newydd. Holodd Aelodau ynghylch effeithlonrwydd y rhain.
- Ar hyn o bryd, roedd holl wastraff y cartref yn cael ei gasglu ar ddiwrnod penodol o'r wythnos, mynegwyd pryderon ynghylch y casgliadau newydd a nodwyd yn yr adroddiad.
- Mynegwyd pryderon ynghylch yr unedau troli yn cael eu troi gan wynt ac y gallent ddod yn darged ar gyfer fandaliaeth.
- Mewn perthynas â'r Gwasanaeth Cynnyrch Hylendid Amsugol, mynegwyd pryderon ynghylch pa mor gynnil fyddai'r gwasanaeth hwn. Amlygwyd efallai na fyddai llawer o breswylwyr yn cofrestru ar gyfer y gwasanaeth, gan fod ganddynt ormod o gywilydd i wneud hynny.
- Gan na fyddai'r bin gweddilliol yn cael ei gasglu am 4 wythnos, byddai gwastraff anifeiliaid anwes yn sefyllian yn y bin am 4 wythnos, gan greu arogl ac o bosibl denu plâu.

Diolchodd y Swyddogion i'r Aelodau am eu cwestiynau a rhoddwyd yr ymatebion canlynol:-

- Roedd y Cynllun Cyfathrebu i'w ystyried gan y Pwyllgor Craffu wedi'i gyflwyno eisoes i'r Grŵp Cadeiryddion ac Is-gadeiryddion Craffu (GCIGC), gan ei bod hi'n bwysig fod y broses gyflwyno'n eglur i Aelodau er mwyn iddynt eu hyrwyddo â'u preswylwyr.
- Byddai llawer mwy o gartrefi yn Sir Ddinbych yn gallu cael uned bocs troli o gymharu â'r nifer sydd gyda'r bin glas cymysg presennol, gan fod cerbydau trydan newydd llai yn gallu cael mynediad at strydoedd/eiddo a maint cyffredinol yr unedau troli.
- Byddai amserlen gweithgareddau'n cael ei diweddarau'n rheolaidd yn y Cynllun Cyfathrebu cyn mis Mawrth 2024 ac roedd trafodaethau ar y gweill ynghylch cynnwys sefydliadau addysgol.
- Dywedodd y Rheolwr Prosiect y byddai'n archwilio cyfleoedd posib ar gyfer cynnwys y trydydd sector yn y cynllun cyfathrebu/ymgysylltu, gan geisio sicrhau bod unigolion a grwpiau sy'n anodd eu cyrraedd yn derbyn ac yn deall y wybodaeth ynghylch y newidiadau.
- Byddai'n anodd cyrraedd y targed 70% yn y flwyddyn gyntaf o gyflwyno'r system ailgylchu newydd. Roedd angen bod yn realistig ynghylch cyrraedd y targed 70%, ond roedd dyheadau amlwg ar gyfer cyrraedd hyn yn y tymor canolig.
- Byddai cerbydau trydan newydd yn cael eu cyflwyno pan fyddai'r system ailgylchu newydd yn cael ei rhoi ar waith. Derbyniwyd adroddiadau gan awdurdodau eraill am anawsterau â'r cerbydau, ond cafodd yr anawsterau hyn eu datrys.
- Byddai casgliadau gwastraff o bob aelwyd yn parhau ar un diwrnod penodol o'r wythnos. Byddai hyn yn osgoi dryswch.
- Byddai gofyn i breswylwyr roi eu hunedau troli allan ar fore'r casglu ac nid y noson cynt. Ychydig iawn o gwynion a gofnodwyd gan Gynghorau

Cyagos, lle'r oedd yr unedau troli ar waith ac nid oeddent yn ymwybodol o unrhyw fandaliaeth.

- Roeddent yn chwilio am ddatrysiadau technolegol posibl, gyda'r nod o geisio sicrhau gwasanaeth casglu tecstilau hyfyw, yn enwedig mewn ardaloedd mwy gwledig.
- Byddai'r cynwysyddion Cynnyrch Hylendid Amsugol yn ddu a phorffor, ac wedi'u dylunio i fod mor gynnil â phosibl. Cynhaliwyd ymchwil ar hyn a ni chodwyd unrhyw gwynion am gywilydd neu stigma mewn ardaloedd cynghorau lle'r oedd y rhain eisoes ar gael.
- Byddai gwastraff anifeiliaid yn parhau i gael ei roi yn y bin gwastraff gweddillol, a fyddai'n cael ei gasglu bob 4 wythnos.
- Roeddent yn chwilio am ddatrysiadau storio a chynwysyddion ymarferol ar gyfer eiddo ansafonol.
- Unwaith y byddai wedi'i gyflwyno, amcangyfrifwyd y byddai costau gweithredu'r gwasanaeth newydd, gan gynnwys costau Benthycia Darbodus, yn is na chostau gweithredu'r model presennol.
- Byddai gwasanaeth casglu gwastraff â chymorth yn cael ei ddarparu i'r preswylwyr sydd ei angen neu wedi cofrestru ar gyfer y gwasanaeth o hyd.

Dyweddodd Cyfarwyddwr Corfforaethol yr Economi a'r Amgylchedd mai Prosiect Ailfodelu'r Gwasanaeth Gwastraff oedd y newid Gwasanaeth mwyaf yn hanes Cyngor Sir Ddinbych. Dyma fyddai'r her fwyaf i bawb sy'n rhan o'r gwaith ac roedd cydweithio a chyfathrebu yn allweddol ar gyfer cyflwyno'r Gwasanaeth Casglu Deunyddiau Ailgylchu newydd. Roedd gan Aelodau Etholedig rôl hynod bwysig i'w chwarae o ran rhoi gwybod i breswylwyr am y newidiadau.

Diolchodd y Cadeirydd i'r Swyddogion am yr adroddiad manwl a diolchodd iddynt am eu gwaith caled parhaus â'r prosiect. Croesawyd diweddariadau parhaus yn y dyfodol gan y Cadeirydd a'r Aelodau.

Ar ddiwedd y drafodaeth:

Penderfynodd y Pwyllgor: yn amodol ar y sylwadau uchod

- (i) nodi'r cynnydd a wnaed hyd yma o ran cyflwyno'r model gwasanaeth newydd;***
- (ii) cymeradwyo'r gweithgareddau sydd wedi'u nodi ar gyfer eu cyflawni yn y dyfodol fel rhan o'r paratodau ar gyfer gweithredu'r gwasanaeth newydd; ac***
- (iii) ar ôl darllen, deall ac ystyried yr Asesiad o Effaith ar Les (Atodiad 2), gofyn i'r Asesiad o Effaith gael ei adolygu a'i ddiweddarau'n rheolaidd wrth i'r prosiect ddatblygu.***

8 RHAGLEN WAITH CRAFFU

Arweiniodd y Cydlynnydd Craffu yr Aelodau trwy'r adroddiad Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol Craffu (a ddosbarthwyd ymlaen llaw). Yn ystod y cyflwyniad, cyfeiriwyd at

adroddiadau ychwanegol arfaethedig yn ymwneud â Phrosiect Ailfodelu'r Gwasanaeth Gwastraff, a fyddai'n cael eu hystyried gan y Grŵp Cadeiryddion ac Is-gadeiryddion Craffu (GCIGA) yn ei gyfarfod yn ddiweddarach y diwrnod hwnnw. Pe bai'r GCIGA yn caniatáu eu cynnwys ar gyfer craffu, byddent yn fwy tebygol o gael eu cynnwys yn rhaglen gwaith i'r dyfodol y Pwyllgor yn ddiweddarach yn y flwyddyn.

Dywedodd y Cydlynnydd Craffu fod y Cabinet ym mis Rhagfyr 2022 wedi cymeradwyo Proses Gyfalaf Newydd ac wedi cefnogi'r Cylch Gorchwyl ar gyfer Grŵp Craffu Cyfalaf newydd. Byddai hyn yn debyg i'r hen Grŵp Buddsoddi Strategol a oedd mewn bodolaeth yn ystod tymor y Cyngor blaenorol. Cafwyd cais y dylai un cynrychiolydd o bob Pwyllgor Craffu gael ei benodi i wasanaethu ar y Grŵp hwn. Byddai chwe chyfarfod y flwyddyn a disgwylir i'r cynrychiolydd adrodd yn ôl i'r Pwyllgor ar ôl iddo/iddi fod yn y cyfarfod. Felly, gofynnwyd i un cynrychiolydd ac un dirprwy gynrychiolydd gael eu henwebu, eu dewis a'u cytuno gan y Pwyllgor.

Croesawodd y Cadeirydd enwebiadau gan y Pwyllgor. Enwebodd y Cynghorydd James Elson ei hun, cafodd hyn ei eilio gan y Cynghorydd Huw Williams ac roedd holl aelodau'r Pwyllgor yn cytuno.

Cyfeiriodd y Cydlynnydd Craffu at e-bost blaenorol a anfonodd at Aelod ynghylch Grwpiau Herio Gwasanaeth. Roedd 9 gwasanaeth angen cynrychiolydd o'r Pwyllgor i fynychu cyfarfod a gynhelir unwaith y flwyddyn. Byddai'r aelod Pwyllgor yna'n adrodd yn ôl i'r Pwyllgor Craffu Cymunedau. Cytunwyd ar y Cynrychiolwyr Herio Gwasanaeth canlynol:

- *Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol - y Cynghorydd Jon Harland;*
- *Cynllunio, Gwarchod y Cyhoedd a Gwasanaeth Cefn Gwlad - y Cynghorydd Pauline Edwards;*
- *Cyllid ac Archwilio – y Cynghorydd James Elson;*
- *Gwasanaethau Cymorth Cymunedol – y Cynghorydd Alan James; ac*
- *Addysg a Gwasanaethau Plant – y Cynghorydd Delyth A Jones.*

Byddai angen penodi cynrychiolwyr ar gyfer y 4 Grŵp Herio Gwasanaeth sy'n weddill, a byddai hyn yn cael ei ddsbarthu i'r Aelodau maes o law.

Felly:

Penderfynodd yr Aelodau: yn amodol ar y sylwadau uchod

- (i) dderbyn yr adroddiad a chadarnhau Rhaglen Gwaith i'r Dyfodol y Pwyllgor, fel y nodir yn Atodiad 1;**
- (ii) penodi'r Cynghorydd James Elson fel cynrychiolydd y Pwyllgor ar y Grŵp Craffu Cyfalaf, a phenodi'r Cynghorydd Huw Williams fel dirprwy gynrychiolydd y Pwyllgor ar y Grŵp; a**
- (iii) phenodi'r aelodau a enwir isod i wasanaethu fel cynrychiolwyr y Pwyllgor ar y Grwpiau Her Gwasanaeth canlynol:**

***Priffyrdd a Gwasanaethau Amgylcheddol - y Cynghorydd Jon Harland;
Cynllunio, Gwarchod y Cyhoedd a Gwasanaeth Cefn Gwlad - y
Cynghorydd Pauline Edwards;
Cyllid ac Archwilio – y Cynghorydd James Elson;
Gwasanaethau Cymorth Cymunedol – y Cynghorydd Alan James; ac
Addysg a Gwasanaethau Plant – y Cynghorydd Delyth A Jones.***

9 ADBORTH GAN GYNRYCHIOLWYR PWYLLGORAU

Dim.

Diolchodd y Cadeirydd i'r Swyddogion a'r Aelod am fynychu'r cyfarfod.

Daeth y cyfarfod i ben am: 13:00